

RESTAURÁTORSKÁ ZPRÁVA

**Restaurátorský průzkum
vrstev omítek, nátěrů a kamenných prvků na
vnějším plášti souboru 14 kaplí křížové cesty
na Andrlově chlumu v Ústí nad Orlicí**

2019

BcA. Bednářová Martina
Koclířov 126, 569 11 Koclířov
Tel.: 608 204 501
Rest. licence: MK ČR 5993/2004

BcA. Běťák Marek
Němčice 7, 561 18 Němčice
Tel.: 776 023 943
Rest. licence: MK ČR 6911/2004

**Restaurátorský průzkum vrstev omítek, nátěrů a kamenných prvků
na vnějším plášti souboru 14 kaplí křížové cesty na Andrlově chlumu
v Ústí nad Orlicí:**

Objednatel: Město Ústí nad Orlicí – odbor rozvoje města
Sychrova 16
Ústí nad Orlicí, 562 24

Investor: Město Ústí nad Orlicí – odbor rozvoje města
Sychrova 16
Ústí nad Orlicí, 562 24

Památkový dohled: PhDr. Václav Paukert, Mgr. Formánek - NPÚ Pardubice

Odborný restaurátor: BcA. Bednářová Martina
Koclířov 126, 569 11 Koclířov
Tel.: 608 204 501
Rest. licence: MK ČR 5993/2004

BcA. Běťák Marek
Němčice 7, 561 18 Němčice
Tel.: 776 023 943
Rest. licence: MK ČR 6911/2004

Realizace průzkumu: srpen 2019

Autor rest. zprávy a fotodokumentace: BcA. Bednářová Martina

Počet vyhotovení průzkumové dokumentace: 2

Místo uložení průzkumové dokumentace:

- MěÚ Ústí nad Orlicí
- NPÚ Pardubice

1. 1.1. Lokalizace památky:

1. Kraj: Pardubický
2. Obec: Ústí nad Orlicí
3. Adresa: Město Ústí nad Orlicí – odbor rozvoje města
Sychrova 16
Ústí nad Orlicí, 562 24
4. Stručný popis umístění památky: Soubor čtrnácti kaplí křížové cesty na kopci Andrlův Chlum v Ústí nad Orlicí, soubor kaplí je na několikrát předělen silnicí ve směru Ústí nad Orlicí – Řetová.
5. Rejstříkové číslo objektu v ÚSKP: rej. č.: 32983/6 - 3766
6. Název památky: Soubor čtrnácti kaplí křížové cesty.

1.2. Údaje o památce:

1. Dílo: Soubor čtrnácti kaplí křížové cesty.
2. Autor: Neznámý.
3. Datace: R. 1852 – 1853.
4. Technika: Na fasádách kaplí novodobé omítky – vápenné s vápenocementovými opravami, s nátěry vápennými a novodobými akrylátovými nátěry.
Kamenné prvky kaplí jsou pískovcové – portál, vstupní schody do kaplí, pískovcový obklad soklové části; horní segmentový oblouk portálu je pojednán ve štukové omítce – imitace kamene.
5. Předchozí známé restaurátorské zásahy: Nejsou nám známy. Fasády kaplí prošly opravou v r. 1994, kdy byly fasády opatřeny novodobými vápenocementovými vysprávkami s akrylátovými nátěry, stojky pískovcových portálů byly očištěny.

1.3. Údaje o akci:

1. Vlastník památky: Město Ústí nad Orlicí – odbor rozvoje města
Sychrova 16
Ústí nad Orlicí, 562 24
2. Investor: Město Ústí nad Orlicí – odbor rozvoje města
Sychrova 16
Ústí nad Orlicí, 562 24
3. Památkový dohled: PhDr. Václav Paukert, Mgr. Formánek - NPÚ Pardubice
4. Hlavní dodavatel rest. průzkumu: BcA. Bednářová Martina, Rest. licence: MK ČR 5993/2004
BcA. Běťák Marek, Rest. licence: MK ČR 6911/2004
5. Termín restaurátorského průzkumu: srpen 2019

1.4. Popis a historie památky:

Původní Křížová cesta byla vybudována v letech 1753 – 1755 při staré cestě do Litomyšle, a to z iniciativy tkalce Augustina Andrese. Z této původní Křížové cesty se zachovalo jediné zastavení mezi posledními dvěma kaplemi dnešní Křížové cesty. Kapličky dnešní Křížové cesty byly postaveny v letech 1852 – 1853. Všechny byly obnoveny v roce 1944. Pro interiér menších kaplí vytvořil Zdeněk Brožek sgrafita. Do 12. kaple vytvořil umělecký kovář František Bečka kovoplastiku Krista. Pro 13. kapli namaloval Richard Pešek obraz Snímání z kříže.

Soubor 14 kaplí tvoří jednotný celek, který malebně doplňuje krajinu, a je ve své podstatě nejen duchovním, ale také krajinotvorným prvkem. Všechny kaple jsou na venkovním plášti opatřeny bílým nátěrem, který ve své jednoduchosti podtrhuje autenticitu objektů jako celku, patřící k dílům lidové pobožnosti, vše v úzkém souznění s místní krajinou.

Prvních jedenáct kaplí je menších, se stejným architektonickým rozvrhem, kaple 12., 13. a 14. jsou větší, každá trochu s jiným půdorysem a pojetím fasády.

Kaple prošly opravami v roce 1994, venkovní fasády jsou opatřeny z 80% novodobými vrstvami omítek, s bílými akrylátovými nátěry. Omítky fasád jsou trvale zvlhčené vysokou úrovní terénu, uměle se stále navyšujícím lesním spadem a porostem. Zhruba do úrovně 1,5 m jsou omítky poškozeny vztlínající vlhkostí, místy jsou v destruovaných vrstvách nátěrů patrné odstíny šedého a modrého nátěru. Všechny kaple mají soklovou část zvenku obloženou pískovcovým obkladem, který nese stopy zvlhčení, místy je kámen silně rozrušen jak na povrchu, tak ve hmotě pískovce, patrné je zasolení kamene. Povrch pískovců na soklech je zcela zařasen a zamechován. Vstup do kaplí je tvořen většinou dvěma pískovcovými schody, s portálem se segmentovým obloukem. Střechy kaplí jsou pokryty borským šindelem, silně zamechovaným, s oplechováním po obvodu střechy, vše patrně z opravy z r. 1994, krytina je však již na hranici životnosti.

1.5. Koncepce restaurátorského zásahu:

Z důvodů předpokládaných budoucích stavebních oprav exteriéru kaplí Křížové cesty, bylo před těmito opravami přistoupeno k restaurátorskému průzkumu fasád kaplí a kamenných prvků souboru všech 14 kaplí.

Průzkum fasád měl za úkol zjistit rozsah a stav dochovaných nátěrů a omítkových vrstev celého souboru kaplí, zjistit a stanovit původní i pozdější barevnost fasád, zjistit stav poškození omítek a nátěrů.

Průzkum kamenných prvků exteriéru kaplí měl za úkol zjistit rozsah a míru poškození kamenných prvků kaplí a stanovit záměr na renovaci jak pláště – fasád kaplí, tak všech kamenných prvků na exteriérovém plášti souboru 14 kaplí.

1.6. Restaurátorský průzkum:

Přestože problematika souboru exteriéru kaplí je obdobná, každé zastavení s kaplí má své konkrétní problémy, které je nutno v blízké budoucnosti řešit.

Restaurátorský průzkum probíhal od prvního zastavení, po poslední čtrnácté zastavení. V rámci ohledání celkové stavu a případných poškození kaplí, byl proveden průzkum fasád i kamenných prvků v exteriéru objektů kaplí.

Celý průběh průzkumu byl fotograficky dokumentován. Každá kaple je dle svých poškození popisována zvlášť, vzhledem ke shodnosti nálezů barevnosti a omítek u prvních jedenácti kaplí, byly prováděny sondy ve vrstvách omítek a nátěrů pouze u vypovídajících nálezů, nikoliv u všech zastavení. Vrstvy v provedených sondách jsou popisovány dle nálezu od shora dolů, tedy od nejmladší vrstvy, směrem dolů, po nejstarší dochovanou vrstvu. Sondy jsou v průzkumu značeny číslováním, vždy s označením písmenem F – fasáda, nebo K – kámen, s daným číslem zastavení, tedy S 1/F V. Stejně tak jsou značena místa odběru vzorků – V F1 – fasáda, či V K1 – kámen.

Kamenné prvky jsou v úzkém propojení s estetikou i funkcí venkovního pláště, proto jsou v průzkumu rovněž zahrnuty. Navíc kromě poškození venkovních omítek fasád vykazují i kamenné prvky značná poškození, která budou muset být řešena.

Prvních deset kaplí je menších, se stejným architektonickým rozvrhem, kaple 11., 12., 13. a 14. jsou větší, každá trochu s jiným půdorysem a pojetím fasády. Střechy kaplí jsou pokryty bonským šindelem, silně zamechovaným, s oplechováním po obvodu střechy.

1.6.1. Průzkum fasád a kamenných prvků kaplí Křížové cesty:

• Kaple - zastavení I. (foto 1 - 9)

Fasáda kaple:

- Největším problémem kaple - zastavení I. jsou statické trhliny, způsobené pravděpodobně otřesy přilehlé komunikace s kombinací sedáním si základu kaple. Trhlina se projevuje v horní části čelní strany fasády, přes segmentový oblouk portálu. Natržení horního oblouku portálu je také dáno tím, že oblouk není pískovcový, ale provedený na cihlové zdivo ve štku, jenž má být imitací kamene – foto 4, 5. Poškození stěn kaple je patrné i v interiéru kaple, kde levá boční stěna je zcela rozpraskána trhlínami – foto 3. Dalším projevem statického charakteru je utržení pískovcového obkladu od omítky, na pravé boční stěně vzadu na rohu se zadní stranou kaple – foto 8, 9.

- Omítky na vnějším plášti kaple I. jsou novodobé, s bílými neprodyšnými akrylátovými nátěry. Sondáž i vizuálním průzkumem zde nebylo nalezeno žádné další barevné pojednání fasád.

- Omítky fasád jsou zvlhčené vzlínající vlhkostí, zhruba do výše cca 1,5 – 2 m, levá boční stěna s přiléhajícím vzrostlým stromem je v horším stavu. Stejně tak jsou poškozeny vlhkostí i omítky v interiéru kaple, kde přiléhající silnice bude mít vliv i na vyšší míru zasolení omítek.

Kamenné prvky:

- Jedná se o pískovcový portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.

- **Portál** - Vstupní portál má pískovcové stojky, segmentový oblouk portálu je tvořen z imitace štku. Spodní část stojek je zasolená, ztmavlá vlivem usazování prachových částic (blízkost silnice), foto 2, 6. Horní oblouk ve štku je poškozen statickou trhlínou, na hranách jsou patrné mechanické defekty, částečně způsobené i povětrnostní erozí – foto 4. Spodní plocha středového klenáku je druhotně vyspravena hrubou šedou omítkou.

- **Soklová část** je tořena obkladovými deskami z pískovce, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy, povrch i hmota pískovce silně rozrušeny vlivem zasolení. Na pravé boční stěně kaple je na prvním obkladovém pískovci (roh s čelní stěnou) patrný rytý dekor rámování – foto 8, není jisté, zda jde o prvotní úmysl, či druhotně použitý materiál, případně o později provedený rytý dekor. V rohu pravé boční stěny vzadu je obkladový pískovec utržený od zdíva a omítky – patrně vlivem sedání si základu, či otřesů z přilehlé komunikace – foto 8, 9.

- **Schody** – Horní schod do kaple je pískovcový, zčernalý prachovými depozity, hrany schodu jsou značně poškozeny mechanickým poškozením. Spodní schod byl pravděpodobně později vyměněn za schod opukový – foto 6, 7, jenž vykazuje typické šupinkování a drobení se na stupnici v ploše schodu. Před spodním schodem z opuky je v ploše pozdější nabetonávka terénu. Mezi schody je široká nefunkční spára z cementového potěru.

● **Kaple - zastavení II.** (foto 10 - 17)

Fasáda kaple:

- Omítky na vnějším plášti kaple II. jsou novodobé – vápenocementová jádrová a štuková omítka, s bílými neprodyšnými akrylátovými nátěry. Sondáží i vizuelním průzkumem zde nebylo nalezeno žádné další barevné pojednání fasád, obdobně jako u kaple I. .

- Omítky fasád jsou zvlhčené vzlínající vlhkostí, zhruba do výše cca 0,5 – 1 m, akrylátový nátěr je z části ve spodních partiích vymytý, vlivem vlhkosti dochází k destrukcím spodních částí omítek. Povrch nátěrů fasád je zčernalý, zanesený jak prachovými, tak depozity z lesních porostů – foto 10, 14, 15, a to v celé ploše stěn, na čelní straně i v ploše štítu.

Kamenné prvky:

- Stejně jako u předchozích kaplí se zde jedná o vstupní portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.

- **Portál** - Vstupní portál je kompletně i se segmentovým obloukem tvořen ze štuky, v podstatě z pohledového betonu, který má imitovat povrch kamene. Spodní část stojek stejně jako celý hrubozrnný povrch portálu jsou ztmavlé, vlivem usazování prachových částic (blízkost silnice) - foto 11, 12. Na povrchu portálu, konkrétně na spodní části klenáku a podhledu horního oblouku jsou patrné fragmenty okrového nátěru – foto 16 – ve vrchní vrstvě – novodobá barevná úprava z 20. st.. Stejný okr byl nalezen u větších kaplí 12, 13, 14.

- **Soklová část** je tvořena obkladovými deskami z pískovce, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy, povrch pískovce je poměrně dobře kompaktní ve hmotě. Na všech stranách je celá kaple utopena v nánosů lesního terénu, nejvíce na zadní straně, obkladový pískovcový sokl tak trpí stálým zvlhčováním – 13, 14. Výška soklu pouze 0,20 m.

- **Schody** – Horní schod do kaple je pískovcový, zčernalý prachovými depozity, uprostřed prasklý, neodborně opravený nabetonávkou jak ve středu, tak podél celého schodu. Spodní schod je pískovcový, zanesen řasami a mechy. Mezi schody je nefunkční vodorovná spára.

● **Kaple - zastavení III.** (foto 18 - 21)

Fasáda kaple:

- Omítky na vnějším plášti kaple III. jsou novodobé – vápenocementová jádrová a štuková omítka, s bílými neprodyšnými akrylátovými nátěry. Sondáží i vizuelním průzkumem zde nebylo nalezeno žádné další barevné pojednání fasád, obdobně jako u kaple I. a II. .

- Omítky fasád jsou zavlhčené vztlínající vlhkostí, zhruba do výše cca – 1 m, akrylátový nátěr je z části ve spodních partiích vymytý, vlivem vlhkosti dochází k destrukcím spodních částí omítek. Povrch nátěrů fasád je zčernalý, ve spodních partiích omítek a v plochách na čelní stěně vymytý – foto 18.

Kamenné prvky:

- Stejně jako u předchozích kaplí se zde jedná o vstupní portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.
- **Portál** - Vstupní portál je pískovcový – stojky, segmentový oblouk je tvořen ze štuky - imitace povrchu kamene. Spodní část stojek je nazelenalá, napadená biologickými nečistotami – řasy, mechy – foto 19, 20.

- **Soklová část** je tvořena obkladovými deskami z pískovce, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy; povrch pískovce je poměrně dobře kompaktní ve hmotě. Spáry zde byly pravděpodobně doplněny již novodobě. Povrch soklu pískovce je zcela kompaktní, velice dobře dochovaný – foto 21.

- **Schody** – Horní schod do kaple je pískovcový, zčernalý prachovými depozity, zanesen řasami, hrana horního schodu je na mnoha místech mechanicky poškozena. Spodní pískovcový schod je kompaktní v jednom bloku, zanesený mechy a řasami. Mezi schody je nefunkční spára, kde se usazují hrubé nečistoty.

Kaple - zastavení IV. (foto 22- 26)

Fasáda kaple:

- Omítky na vnějším plášti kaple IV. jsou novodobé – vápenocementová jádrová a štuková omítka, s bílými neprodyšnými akrylátovými nátěry. Sondáží i vizuelním průzkumem zde nebylo nalezeno žádné další barevné pojednání fasád. Pravděpodobně zde docházelo k opravám kaplí jako celku od kaple I. - IV. - spodní část Androva Chlumu (před předělem silnicí).

- Omítky fasád jsou zavlhčené vztlínající vlhkostí, zhruba do výše cca – 1 m, vlivem vlhkosti dochází k destrukcím spodních částí omítek, kde jsou patrné mapy zavlhčení – 22, 24, 25; vlhkostí dochází k úbytku bílého akrylátového nátěru z povrchu spodních partií omítek.

Kamenné prvky:

- Stejně jako u předchozích kaplí se zde jedná o vstupní portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.

- **Portál** - Vstupní portál je pískovcový – stojky, segmentový oblouk je tvořen ze štuky - imitace povrchu kamene – foto 23. Horní oblouk ve štukovém provedení je druhotně přetřen bílým novodobým nátěrem. Pískovcové stojky portálu jsou v dobrém stavu, spodní část dole je zařasená.

- **Soklová část** je tvořena obkladovými deskami z pískovce, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy. Spáry zde byly pravděpodobně doplněny již novodobě, stejně jako u kaple IV. . Povrch pískovců je rozrušen vlhkostí a zasolením.

Na povrchu pískovcového soklu jsou patrné fragmenty nátěrů – bílé, šedá, bledě modrá, bílá – foto 23.

- **Schody** – Oba schody jsou pískovcové, spodní i horní vždy v jednom bloku. Spodní schod má pohledově zkosené čelní rohy, horní schod má na několika místech poškozeny hrany. Oba schody jsou zaneseny řasami a mechy. Mezi schody je nefunkční vodorovná spára – foto 23.

• **Kaple - zastavení V.** (foto 27 - 36)

Fasáda kaple:

- Omítky jsou na venkovním plášti zastavení V. poškozené vztlínající vlhkostí, degradace omítek probíhá ve hmotě do hloubky až na podkladní zdivo. Spolu se zavlhčením omítek jsou destruovány i veškeré nátěry v ploše fasád, poškození venkovních omítek vlhkostí je cca do výše 2 m. Na destrukci omítek se částečně podílí i zasolení, které je patrné jak na soklu, tak na omítkách nad soklovou částí kaple. Více poškozená se jeví pravá boční stěna kaple. Štít a části omítek pod římsou – plochy omítek v dešťovém stínu, se jeví v poměrně dobrém stavu, nevykazují téměř žádnou destrukci, místy se loupe povrchový bílý akrylátový nátěr.

- Ve vrstvách omítek s nátěry byly nalezeny monochromní plošné nátěry, nejmladší bílý akrylátový nátěr, dále šedý nátěr, pod ním světle modrý odstín (modrá skalice), a nejstarší spodní bílé vápenné nátěry. Nalezeno zde bylo dvojí souvrství omítek – v nejspodnější vrstvě původní vápenná omítka – jádrová a štuková omítka s nátěry bílá, světle modrá, šedá, na této vrstvě pak byla provedena oprava natažením štukové omítky – vápennocementová (patrně z opravy v r. 1994), roztočená přes již destruované partie omítek, a opatřená novodobým akrylátovým nátěrem.

- **S 1/F V.** - foto 33, sonda provedena na pravé boční stěně nad soklovou částí

Vrstvy: 1. bílé novodobé nátěry – akrylátové, konec 20. st.

2. štuková vrstva omítky – vápennocementová, konec 20. st.

3. bílé vápenné nátěry – konec 19. - 1. pol. 20. st.

4. šedý nátěr – konec 19. st.

5. bledě modrý nátěr – modrá skalice ve vápně – 2. pol. 19. st.

6. bílé vápenné nátěry – 19. st.

7. vrstva štukové omítky – 19. st.

8. vrstva jádrové vápenné omítky – 19. st.

Odebrán **vzorek V F1** – z pravé boční stěny, pro stanovení stratigrafie barevných vrstev.

Kamenné prvky:

- Jedná se o pískovcový portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.

- **Portál** - Vstupní portál má pískovcové stojky, segmentový oblouk portálu je tvořen z imitace šuku. Spodní část stojek lehce zasolená, ztmavlá vlivem usazování prachových částic (blízkost silnice), foto 28, 29. Horní oblouk ve šuku místy poškozený – mladší vrstvy vysprávek v omítce, foto 29.

- **Soklová část** je tořena obkladovými deskami z pískovce, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy – nejvíce na pravé boční stěně kaple, povrch i hmota pískovce silně rozrušeny vlivem zasolení. Na čelní stěně vpravo patrná trhlinka – foto 35, 36 s fragmenty nátěrů – šedá, bledě modrá, bílá, které byly tažené i přes pískovec na soklu. Mezi soklem a stojkami nefunkční spáry – foto 30, 31.

- **Schody** – chybí zde spodní schod z pískovce – patrná nabetonávka v otisku na horním dochovaném vstupním schodě. Horní schod znečištěn řasami a prachovými nečistotami, ztmavlý také v důsledku zavlhčení.

- Odebrán **vzorek V K1** – ze soklové části – z pískovce na pravé boční stěně – první obkladová deska na rohu s čelní a pravou boční stěnou. Odběr navrstváním – pro zjištění a stanovení množství solí.

Zákres provedených sond a odebraných vzorků Kaple – zastavení V.
- pravá boční stěna kaple – S 1/F V., V F1, V K1

● **Kaple - zastavení VI.** (foto 37 - 43)

Fasáda kaple:

- Omítky jsou na venkovním plášti zastavení VI. v o něco lepším stavu než předchozí zastavení. Poškození omítek je největší opět ve spodní nadsoklové části omítek. Největší poškození je vlivem vztlínající vlhkosti a zasolení, cca do výše 1 m – foto 37, 41.

- Ve vrstvách omítek s nátěry byly nalezeny monochromní plošné nátěry, nejmladší bílý akrylátový nátěr, dále šedý nátěr, pod ním světle modrý odstín (modrá skalice), a nejstarší spodní bílé vápenné nátěry. Nalezeno zde bylo dvojí souvrství omítek – v nejspodnější vrstvě původní vápenná omítka – jádrová a štuková omítka s nátěry bílá, světle modrá, šedá, na této vrstvě pak byla provedena oprava natažením štukové omítky – vápennocementová (patrně z opravy v r. 1994), roztočená přes již destruované partie omítek, a opatřená novodobým akrylátovým bílým nátěrem.

- **S 2/F VI.** - foto 42, sonda provedena na levé boční stěně nad soklovou částí, v ploše stěny

Vrstvy: 1. bílé novodobé nátěry – akrylátové, konec 20. st.

2. štuková vrstva omítky – vápennocementová, konec 20. st.

3. bílé vápenné nátěry – konec 19. - 1. pol. 20.st.

4. šedý nátěr – konec 19. st.

5. bledě modrý nátěr – modrá skalice ve vápně – 2. pol. 19. st.

6. bílé vápenné nátěry – 19. st.

7. vrstva štukové omítky – 19. st.

8. vrstva jádrové vápenné omítky – 19. st.

- **S 3/ F VI.** - foto 43, sonda provedena na levé boční stěně, v rohu vlevo nahoře v ploše stěny

Vrstvy: 1. bílé novodobé nátěry – akrylátové, konec 20. st.

2. štuková vrstva omítky – vápennocementová, konec 20. st.
3. bílé vápenné nátěry – konec 19. - 1. pol. 20.st.
4. šedý nátěr – konec 19. st.
5. bledě modrý nátěr – modrá skalice ve vápně – 2. pol. 19. st.
6. bílé vápenné nátěry – 19. st.
7. vrstva štukové omítky – 19. st.
8. vrstva jádrové vápenné omítky – 19. st.

Kamenné prvky:

- Jedná se o pískovcový portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.
- **Portál** - Vstupní portál má pískovcové stojky, segmentový oblouk portálu je tvořen z imitace štuku. Spodní část stojek lehce zasolená, ztmavlá vlivem usazování prachových částic a vlhkostí - foto 38, 39. Horní oblouk ve štuku místy poškozený – na okrajové hraně oblouku.
- **Soklová část** je tvořena obkladovými deskami z pískovce, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy; povrch i hmota pískovce silně rozrušeny vlivem zasolení – foto 40. Sokl do poloviny zasypán nánosem terénu – trvale zavlhčován.
- **Schody** – Jedná se o dva pískovcové schody, horní je v jednom bloku kamene, znečištěn mechy a řasami; druhý spodní schod z pískovce je tvořen ze dvou pískovcových bloků, uložených do lože terénu k sobě na sraz, přední rohové hrany jsou pohledově zkoseny. Mezi schody jsou zcela nefunkční spáry, v důsledku čehož zde dochází k ukládání hrubých nečistot.

Zákres provedených sond - Kaple - zastavení VI. - levá boční stěna kaple – S 2/F VI., S 3/F VI.

• **Kaple - zastavení VII.** (foto 44 - 52)

Fasáda kaple:

- Omítky s nátěry jsou na venkovním plášti zastavení VII. novodobé, původní fragmenty omítek jsou dochovány pouze v dešťovém stínu pod římsou. Omítky jsou na většině plochy všech stěn zvlhčené, destruované i s nátěry – foto 44, 49.

- Ve vrstvách omítek s nátěry byly nalezeny monochromní plošné nátěry, stejně jako u předchozích zastavení - nejmladší bílý akrylátový nátěr, dále šedý nátěr, pod ním světle modrý odstín (modrá skalice), a nejstarší spodní bílé vápenné nátěry. Nalezeno zde bylo dvojí souvrství omítek – v nejspodnější vrstvě původní vápenná omítka – jádrová a štuková omítka s nátěry bílá, následně světle modrá, šedá, na této vrstvě pak byla provedena oprava natažením štukové omítky – vápennocementová (patrně z opravy v r. 1994), roztočená přes již destruované partie omítek, a opatřená novodobým akrylátovým bílým nátěrem.

Kamenné prvky:

- Jedná se o pískovcový portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.

- **Portál** - Vstupní portál má pískovcové stojky, segmentový oblouk portálu je tvořen z imitace štku. Spodní část stojek lehce zasolená, ztmavlá vlivem usazování prachových částic a vlhkostí - foto 45, 48. Horní oblouk ve štku místy poškozený – na okrajové hraně oblouku rozrušený povrch omítky štku, spodní podhledová část klenáku vyspravena světlou omítkou (pravděpodobně prasklý oblouk s cihlovým zdívkem), v ploše štku oblouku fragmenty novodobého okrového nátěru – foto 47.

- **Soklová část** je tvořena obkladovými deskami z pískovce, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy; povrch i hmota pískovce silně rozrušeny vlivem zasolení – foto 49, 50. Sokl do poloviny zasypán nánosem terénu – trvale zvlhčován. Na pravé boční stěně na prvním pískovcovém obkladu zleva nahoře obloun na pískovci (druhotné použití pískovce?) - foto 50.

- **Schody** – Jedná se o dva pískovcové schody, horní je v jednom bloku kamene, znečištěn mechy a řasami; druhý spodní schod z pískovce byl tvořen ze dvou pískovcových bloků, uložených do lože terénu k sobě na sraz, přední rohové hrany jsou pohledově zkoseny. V současné době chybí levá část spodního schodu.

- Odebrán **vzorek V K2** – ze soklové části – z pískovce na levé boční stěně – první obkladová deska na rohu s čelní boční stěnou. Vzorek odebrán pro zjištění stratigrafie barevných vrstev – pro identifikaci barevných nátěrů na kameni – pískovci soklu – foto 52.

● **Kaple - zastavení VIII.** (foto 53 - 64)

Fasáda kaple:

- Omítky Kaple VIII. jsou nejhorší ze všech zastavení Křížové cesty. Veškeré omítky i zdivo kaple jsou silně zavlhčené vzlínající vlhkostí – foto 54. Řasy a mechy v zavlhčených omítkách se drží i nad úrovní soklu přímo na povrchu omítky – foto 63.

- Na zastavení VIII. nalezeny pouze novodobé cementové omítky s bílým akrylátovým nátěrem, nebyla zde nalezena světle modrá.

Kamenné prvky:

- Jedná se o pískovcový portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.

- **Portál** - Vstupní portál má pískovcové stojky – foto 55, 56; segmentový oblouk portálu je tvořen z imitace štuky – na povrchu fragmenty okru – novodobý nátěr; klenák z podhledu prasklý, prasklina také v levé části segmentového oblouku. Spodní část stojek lehce zasolená, ztmavlá vlivem usazování prachových částic. Na bocích stojek portálu patrné stopy po mechanickém čištění.

- **Soklová část** je tvořena obkladovými deskami z pískovce, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy; povrch i hmota pískovce silně rozrušeny vlivem zasolení – foto 56, 57, 58, 60, 62. Výrazná destrukce pískovce patrná nalevo i vpravo u portálu, kámen je destruován cca do hloubky 10 cm – patrné na levé boční stěně.

- **Schody** – Jedná se o dva pískovcové schody, horní je v jednom bloku kamene, znečištěn mechy a řasami, s drobnými poškozeními hran schodnice; druhý spodní schod z pískovce je tvořen ze dvou pískovcových bloků, uložených do lože terénu k sobě na sraz, přední rohové hrany jsou pohledově zkoseny. Levý blok odskočen od středové cementové spáry.

● **Kaple - zastavení IX.** (foto 65 - 73)

Fasáda kaple:

- Omítky Kaple IX. - obdobná situace a rozsah poškození jako u Kaple – zastavení VIII., problém se zavlhčením omítek, pouze novodobá vrstva omítky s bílým neprodyšným akrylátovým nátěrem.

Kamenné prvky:

- Jedná se o pískovcový portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.

- **Portál** - Vstupní portál má pískovcové stojky – foto 69; segmentový oblouk portálu je tvořen z imitace štuky – na povrchu fragmenty okru – novodobý nátěr – foto 67, 68. Segmentový oblouk vlevo prasklý. Spodní část stojek lehce zasolená, ztmavlá vlivem usazování prachových částic. Na bocích stojek portálu patrné stopy po mechanickém čištění.

- **Soklová část** je tvořena obkladovými deskami z pískovce, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy; povrch i hmota pískovce silně rozrušeny vlivem zasolení – foto 70, 71, 72. Na levé boční stěně – v rohu s čelní stěnou – první blok pískovce zprava má stejný rytý dekor jako zastavení I. (druhotné použití kamene, či později vyrytý dekor rámování). V celém rozsahu soklu patrné zbytky nátěrů – bílé, bledě modrá, šedá, bílá; sokl má mezi jednotlivými pískovcovými bloky zcela nefunkční spáry.

- **Schody** – Jedná se o dva pískovcové schody, horní je v jednom bloku kamene, znečištěn mechy a řasami, s drobnými poškozeními hran schodnice, prasklý na dvou místech; druhý spodní schod z pískovce je tvořen ze dvou pískovcových bloků, uložených do lože terénu k sobě na sraz, přední rohové hrany jsou pohledově zkoseny. Vodorovná spára mezi schody i středová spára u spodního schodu nefunkční, vypraskaná.

- Odebrán **vzorek V K3** – ze segmentového oblouku portálu, vpravo na podhledu. Vzorek odebrán pro zjištění stratigrafie barevných vrstev na portálu – foto 68.

Zákres odebraného vzorku Kaple – zastavení IX. - V K3 – oblouk portálu – podhled vpravo

• **Kaple - zastavení X.** (foto 73 - 81)

Fasáda kaple:

- Omítky Kaple X. z většiny novodobé s bílým akrylátovým nátěrem. V o něco lepším stavu, než u zastavení VIII. a IX.. Nad soklem patrná asfaltová izolace – mezi omítkou a pískovcem soklu – foto 81. Uvnitř kaple asfaltový pás v nižší úrovni – v úrovni dlažby.

Kamenné prvky:

- Jedná se o pískovcový portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.

- **Portál** - Vstupní portál má pískovcové stojky – foto 74; segmentový oblouk portálu je tvořen z imitace štuky – na povrchu fragmenty okru – novodobý nátěr – foto 75. Segmentový oblouk vykazuje opravy na venkovní hraně oblouku, nově opraven podhled klenáku. Spodní část stojek ztmavlá vlivem zavlhčení, zařasení na povrchu kamene. Na levé stojce dole trhlina ve hmotě pískovce.

- **Soklová část** je tvořena obkladovými deskami z pískovce, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy; povrch i hmota pískovce silně rozrušeny vlivem zasolení – foto 78, 80. Sokl napravo na čelní stěně trhlý od zdiva – foto 78, zcela nefunkční spáry, vymazané cementovou maltou. V celém rozsahu soklu patrné zbytky nátěrů – bílé, bledě modrá, šedá, bílá.

- **Schody** – Jedná se o dva pískovcové schody, horní je v jednom bloku kamene, znečištěn mechy a řasami, s drobnými poškozeními; druhý spodní schod z pískovce je tvořen ze dvou pískovcových bloků, uložených do lože terénu k sobě na sraz, přední rohové hrany jsou pohledově zkoseny. Vodorovná spára mezi schody i středová spára u spodního schodu nefunkční, vypraskaná.

• **Kaple - zastavení XI.** (foto 82 - 89)

Fasáda kaple:

- Kaple XI. je většího půdorysu, s okny na bočních stěnách kaple. Destrukce omítek s nátěry způsobené vlhkostí je cca do úrovně 1,5 – 2 m. Nalezeny pouze novodobá omítka – vápennocementová s bílým akrylátovým nátěrem.

Kamenné prvky:

- Jedná se o pískovcový portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.

- **Portál** -Vstupní portál odlišný od předchozích zastavení, zde pískovcové stojky – foto 83; segmentový oblouk portálu je tvořen štukem – imitace kamene; chybí zde středový klenák, nalevo od středu oblouk prasklý – foto 84; zdobné hlavice s římsami. Stojky portálu vykazují stopy po hrubém mechanickém čištění. Celý portál je opraven na několika místech pozdějšími opravami.

- **Soklová část** je tvořena obkladovými deskami z pískovce, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy; povrch i hmota pískovce silně rozrušeny vlivem zasolení – foto 86.

V celém rozsahu soklu patrné zbytky šedého nátěru z mladšího období - konec 19. - 20. st.. Povrch pískovců obkladových desek zde sekaný s hrubozrnným povrchem – foto 88.

- **Schody** – Jedná se o dva pískovcové schody, každý z jednoho bloku pískovce. Povrch schodů je znečištěn, ztmavlý mecha a řasami.

• **Kaple - zastavení XII.** (foto 90 - 104)

Fasáda kaple:

- Jde o velkou kapli, s nikou ve středu štítu nad vstupem čelní stěny, kde je umístěna novodobá malba se symboly Krista (na plechu ?) - foto 90, 91. Omítky s nátěry v poměrně dobrém stavu, zavlhčení pouze nad soklem. Zadní stěna kaple zdobena štukaturou s piktogramem IHS – foto 101.

- **S 4/F XII.** - sonda v ploše pilastru vlevo na čelní stěně kaple – foto 102.

Vrstvy: 1. bílé novodobé nátěry – akrylátové, konec 20. st.

2. štuková vrstva omítky – vápennocementová, konec 20. st.

3. bílé vápenné nátěry – konec 19. - 1. pol. 20.st.

4. šedý nátěr – konec 19. st.

5. bledě modrý nátěr – modrá skalice ve vápně – 2. pol. 19. st.

6. bílé vápenné nátěry – 19. st.

7. vrstva štukové omítky – 19. st.

8. vrstva jádrové vápenné omítky – 19. st.

- **S 5/F XII.** - sonda v ploše stěny vpravo od portálu na čelní stěně kaple – foto 103.

Vrstvy: 1. bílé novodobé nátěry – akrylátové, konec 20. st.

2. štuková vrstva omítky – vápennocementová, konec 20. st.

3. bílé vápenné nátěry – konec 19. - 1. pol. 20.st.

4. šedý nátěr – konec 19. st.

5. bledě modrý nátěr – modrá skalice ve vápně – 2. pol. 19. st.

6. bílé vápenné nátěry – 19. st.

- 7. vrstva štukové omítky – 19. st.
- 8. vrstva jádrové vápenné omítky – 19. st.
- **S 6/F XII.** - sonda v ploše pravé boční stěny kaple – foto 104. Nalezena pouze novodobá vrstva omítky s bílým akrylátovým nátěrem.
- Vrstvy: 1. bílé novodobé nátěry – akrylátové, konec 20. st.
- 2. štuková vrstva omítky – vápennocementová, konec 20. st.
- Dle vizuelního a sondážního průzkumu štukatura na zadní straně kaple pouze v bílých nátěrech.

Zákres provedených sond - Kaple - zastavení XII.

- **čelní a pravá boční stěna kaple – S 4/F XII., S 5/F XII, S 6/F XII.**

Kamenné prvky:

- Jedná se o pískovcový portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.
- **Portál** - Vstupní portál odlišný od předchozích zastavení, zde pískovcové stojky – foto 96; segmentový oblouk portálu je tvořen štukem – imitace kamene; chybí zde středový klenák, horní oblouk zdoben profilací, hlavice s profilovanými římsami na něž je zaklenut oblouk, fragmenty nátěrů na povrchu štku oblouku – bledě modrá, okr. Stojky portálu vykazují stopy po hrubém mechanickém čištění. Celý portál je opraven na několika místech pozdějšími opravami.
- **Soklová část** je tvořena obkladovými deskami z pískovce, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy; destrukce pískovcového obkladu především na levé boční stěně – způsobené vztlínající vlhkostí a navršením terénu. Celý sokl je nově přespárován cementovou maltou.
- **Schody** – Jedná se o dva pískovcové schody, každý z jednoho bloku pískovce. Povrch schodů je znečištěn, ztmavlý mechy a řasami. Hrany schodnic s oblounem a profilací, horní schod ve středu prasklý, hrany mechanicky poškozeny.

● **Kaple - zastavení XIII.** (foto 105 - 116)

Fasáda kaple:

- Jedná se o velkou kapli, s bání zvonice se zvonem, s nikou ve středu štítu nad vstupem čelní stěny, kde je umístěna novodobá malba s Pannou Marií (na plechu ?) - foto 105, 106. Omítky s nátěry zavlhlčeny nad soklem, cca do úrovně 1 – 2 m. Zadní stěna kaple zdobena štukaturou s piktogramem MARIA – foto 113. Nálezy v barevnosti fasád totožné s Kaplí XII. - bílé nátěry, bledě modrá, šedá.

- **S 7/F XIII.** - sonda v ploše levé stěny kaple – dole – foto 114.

- Vrstvy: 1. bílé novodobé nátěry – akrylátové, konec 20. st.
2. štuková vrstva omítky – vápennocementová, konec 20. st.
3. bílé vápenné nátěry – konec 19. - 1. pol. 20.st.
4. šedý nátěr – konec 19. st.
5. bledě modrý nátěr – modrá skalice ve vápně – 2. pol. 19. st.
6. bílé vápenné nátěry –19. st.
7. vrstva štukové omítky – 19. st.
8. vrstva jádrové vápenné omítky – 19. st.

- **S 8/F XIII.** - sonda v ploše levé stěny kaple – střed stěny – foto 115.

- Vrstvy: 1. bílé novodobé nátěry – akrylátové, konec 20. st.
2. štuková vrstva omítky – vápennocementová, konec 20. st.
3. bílé vápenné nátěry – konec 19. - 1. pol. 20.st.
4. šedý nátěr – konec 19. st.
5. bledě modrý nátěr – modrá skalice ve vápně – 2. pol. 19. st.
6. bílé vápenné nátěry –19. st.

- **S 9/F XIII.** - sonda v ploše zadní stěny kaple u štukatury – foto 116. Nalezena pouze novodobá vrstva omítky s bílým akrylátovým nátěrem a šedý nátěr.

- Vrstvy: 1. bílé novodobé nátěry – akrylátové, konec 20. st.
2. štuková vrstva omítky – vápennocementová, konec 20. st.
3. šedý nátěr – konec 19. st.
4. bílé vápenné nátěry –19. st

- Dle vizuelního a sondážního průzkumu štukatura na zadní straně kaple pouze v bílých nátěrech.

Zákres provedených sond - Kaple - zastavení XIII.

- čelní a pravá boční stěna kaple – S 7/F XIII., S 8/F XIII, S 9/F XIII.

Kamenné prvky:

- Jedná se o pískovcový portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.
- **Portál** - Vstupní portál odlišný od předchozích zastavení, pískovcové stojky se zdobným dekorem – foto 107, poškození vlhkostí; segmentový oblouk portálu je tvořen štukem – imitace kamene; chybí zde středový klenák, horní oblouk zdoben profilací, hlavice s profilovanými římsami na něž je zaklenut oblouk, fragmenty nátěrů na povrchu štku oblouku – bílé, okr. Poškození obvodové hrany profilace oblouku, novodobá vysprávka žlutě tónovanou maltou – foto 109. Celý portál je opraven na několika místech pozdějšími opravami.
- **Soklová část** je tvořena obkladovými deskami z pískovce, nově přespárované cementovou maltou, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy; destrukce pískovcového obkladu vlivem vlhkosti a zasolení. Na povrchu fragmenty nátěrů – bílé, šedá, bledě modrá, bílé.
- **Schody** – Pouze jeden schod – foto 107, znečištěn řasami, ztmavlý zavlhčením.

● **Kaple - zastavení XIV.** (foto 117 - 123)

Fasáda kaple:

- Jedná se o velkou kapli, zdobenou na čelní stěně fasády podélnými ležénami s monochromními nátěry, s nikou ve středu štítu nad vstupem čelní stěny, kde je umístěna novodobá malba Krista (na plechu ?) - foto 117. Omítky s nátěry zavlhčeny nad soklem, cca do úrovně 1 m. Nálezy v barevnosti fasád totožné s Kaplí XII. a XIII. - bílé nátěry, bledě modrá, šedá; pouze pod novodobým souvrstvím štku nález okrového nátěru – všude jinde chybí – jedna z nejmladších barevných úprav.
- **S 10/F XIV.** - sonda v ploše čelní stěny kaple, nalevo od portálu – foto 120.
Vrstvy: 1. bílé novodobé nátěry – akrylátové, konec 20. st.

2. štuková vrstva omítky – vápennocementová, konec 20. st.
3. okrový nátěr – 1 -2 vrstvy – 20. st.
4. bílé vápenné nátěry – konec 19. - 1. pol. 20.st.
5. šedý nátěr – konec 19. st.
6. bledě modrý nátěr – modrá skalice ve vápně – 2. pol. 19. st.
7. bílé vápenné nátěry –19. st.
8. vrstva štukové omítky – 19. st.
9. vrstva jádrové vápenné omítky – 19. st.

Zákres provedených sond - Kaple - zastavení XIV. - čelní stěna kaple – S 10/F XIV.

Kamenné prvky:

- Jedná se o pískovcový portál, vstupní schody a obklad soklu kaple.
- **Portál** -Vstupní portál totožný se zastavením XII. a XIII., stojky pískovcové – stopy po hrubém mechanickém čištění povrchu pískovce,spodní část znečištěná řasami. Horní oblouk portálu ve štku s profilacemi a klenákem ve středu oblouku. Na povrchu oblouku fragmenty nátěrů -bílý, modrá, šedá, okr, bílý – foto 119.
- **Soklová část** je tvořena obkladovými deskami z pískovce, nově přespárované cementovou maltou, silně napadena biologickým znečištěním – řasy, mechy; destrukce pískovcového obkladu vlivem vlhkosti a zasolení. Na povrchu fragmenty nátěrů – bílý, šedý, bledě modrý, bílý.
- **Schody** – Dva pískovcové schody - znečištěné řasami, ztmavlé zavlhčením, s profilací hran a oblounem. Horní schod prasklý. Spára mezi schody vypadaná, zcela nefunkční.

1.7. Laboratorní zpráva:

1.8. Závěr průzkumu – záměr na renovaci fasád a kamenných prvků kaplí:

Soubor čtrnácti kaplí Křížové cesty na Andrlově Chlumu v Ústí nad Orlicí je významnou kulturní památkou, která je výrazným krajinotvorným prvkem a zároveň dokladem lidové pobožnosti v Čechách, od období baroka až do konce 19. století.

Vyhodnocení stavu fasád kaplí:

- Stávající plášť souboru čtrnácti kaplí je vzhledem ke vzniku staveb - pol. 19. st. a vzhledem k prostředí, ve kterém se kaple nacházejí celkem v odpovídajícím, byť neutěšeném stavu. Přestože jde o soubor kaplí, jednotný celek s obdobnou problematikou, každá z kaplí vykazuje určitou míru poškození a narušení stávajících prvků – fasád a kamenných prvků.

Prvních deset kaplí je menších, kaple XI., XII., XIII. a XIV. jsou půdorysně větší, s okny a nikami ve štítě čelní stěny. Kaple XII. a XIII. Jsou na zadní straně kaplí zdobeny štukaturou s piktogramy, zastavení XII. - piktogram IHS, zastavení XIII. - piktogram MARIA.

- Na fasádách kaplí bylo v rámci sondážního průzkumu prokázáno, že kaple prošly rozsáhlými opravami exteriéru, údajně v r. 1994. Na všech zastaveních byly nalezeny dvě po sobě jdoucí souvrství omítek. Na spodním omítkovém souvrství – vápenná jádrová a na ní vápenná štuková omítka byly nalezeny v nejspodnější, nejstarší dochované vrstvě bílé vápenné nátěry, následně světle bledě modrý nátěr (modrá skalice, tzv. šmolka ve vápně), v další mladší vrstvě pak šedý nátěr a opět bílé vápenné nátěry – datované od poloviny 19. - do konce 19. st.. Na tomto souvrství s nátěry je další omítkové souvrství – novodobé, z konce 20. st., z vápenocementového šuku, který byl v rámci oprav při řešení problémů s vlhkostí, přetažen v ploše stěn přes již zmíněné starší vrstvy. Na této novodobé vrstvě omítky je bílý akrylátový nátěr, neprodyšný, místy vymytý, uzavírající povrch omítek. Všechny zjištěné původní a starší nátěry – bílé, bledě modrý, šedý jsou monochromní, provedené vždy v celé ploše stěn kaplí, tažené i přes povrch pískovcových desek na soklových částech. U zastavení XIV. byl na čelní stěně navíc nalezen v nejvrchnější – nejmladší vrstvě ještě okrový nátěr. Jde zřejmě o stejný okr, který byl ve fragmentech nalezen na horních segmentových obloucích vstupních portálů u zastavení X., IX..

- Největším problémem jednotlivých kaplí je zcela jistě vztlínající vlhkost, navyšování terénu a spad lesního porostu, které způsobují stálé zavlhčování zdiva a tedy i omítek kaplí. K dalšímu poškození dále dochází vlivem zasolení. Nejhůře poškozená je zcela jistě Kaple – zastavení I., Kaple V. a Kaple VIII., kde dochází k destrukci jak exteriérových, tak vnitřních omítek. Kaple – zastavení I. je vlivem blízké průjezdné komunikace staticky narušena, na čelní stěně je patrná trhlinka, stejně tak v interiéru jsou praskliny omítek, obklad soklu na pravé boční stěně je vzadu v rohu utržený od zdiva (sedání základu ?). **Stav a statické zajištění Kaple I. je nutné zkontrolovat se statikem.**

- Dle daných zjištění by bylo vhodné u všech kaplí provést sejmutí vrchního bílého neprodyšného akrylátového nátěru, zavlhčené omítky, povětšinou do úrovně cca 1,5 – 2m sejmut až na podkladové zdivo a nahradit je novými vápennými omítkami, dle konzultací se zástupci památkové péče a majitelem, investorem příp. nový povrch omítek s nátěrem hydrofobizovat.

- Volba barevnosti nového nátěru je dána nálezovým stavem původních či nejstarších dochovaných nátěrů – původní bílý vápenný nátěr, příp. mladší zvolená barevnost světle bledě modrá. Vzhledem k čisté výrazové linii celého souboru kaplí jako krajinotvorného prvku by bylo zcela jistě vhodnější držet fasády kaplí v původním bílém odstínu.

- U zastavení XII. a XIII. By v rámci renovace fasád měla být řešena štukatura na zadních stěnách kaplí. Štukatury s piktogramy by měly být očištěny od mladších vrstev nátěrů, které jsou neforemné a znemožňují čitelnost štuků s nápisy, hmota štukatur by měla být zpevněna,

případně vytmelená v místech drobných defektů. Teprve potom by po vyspravení spodních partií omítek měly být štukatury přetřeny novým nátěrem (nejlépe vápenným, příp. silikátovým nátěrem).

Vyhodnočení stavu kamenných prvků kaplí:

- Plášť objektů kaplí doplňují kamenné prvky, a to vždy vstupní pískovcový portál, povětšinou se dvěma vstupními schody a soklová část s pískovcovými obkladovými deskami.

- Podobně jako u omítek je zde největším problémem, který je nutno řešit neustálé zavlhčení pískovce. V důsledku vysokého procenta vzlínající vlhkosti jsou téměř u všech kaplí soklové části s pískovci silně narušeny, a to jak na povrchu, tak i ve hmotě pískovce. V nejhorším stavu se nachází sokl u zastavení V., VI., VII., VIII. a IX. a X., zde dochází k narušení hmoty pískovce hluboko ve hmotě a bude nutné zde pískovcový sokl odsolit. U kaplí XI., XII., XIII., XIV. je sokl v o něco lepším stavu, s kompaktními spárami (patrně dodatečně přespárováno). Trvalé vysoké zavlhčení kaplí způsobuje také v důsledku lesního porostu a přilehlého terénu vysokou míru biologického znečištění pískovcových částí mechy a řasami – nutná sanace všech zastavení, s důrazem na pískovcové soklové části.

Po sanaci a odsolení soklu by mělo být přistoupeno k dočištění povrchu kamene, zpevnění a následnému vytmelení defektů a retuší kamene.

- Vstupní portály jsou nesený dvěma stojkami, které jsou pískovcové, vrchní zaklenutí segmentovým obloukem je u všech zastavení provedeno ve štku na cihelné zdivo – imitace kamene. U zastavení – Kaple II. je celý portál proveden v pohledovém hrubozrnném betonu. Spodní partie stojek jsou většinou napadeny řasami, ztmavlé zavlhčením. Horní segmentový oblouk je na většině zastavení prasklý, klenák z podhledu druhotně vyspravený omítkou. Vzhledem k nálezům fragmentů barevných nátěrů – od zastavení V. - XIV. na horním oblouku portálů (okry) lze předpokládat, že portály byly později přetírané. Stojky portálů však nesou stopy po hrubém mechanickém čištění – veškeré nátěry zde byly sejmuty a očištěny. Portály u každého zastavení vyžadují restaurátorský zásah v podobě vyčištění povrchu, sanace biologických nečistot, zpevnění, dotmelení defektů a retuší.

- Vstupní schody před portály jsou samostatnou problematikou, všechny vyžadují rovněž restaurátorský zásah v podobě čištění, sanace doplnění spár a následné hydrofobizace. U Kaple I. je zřejmě dodatečně osazen spodní schod opukový, nikoliv z pískovce, na povrchu vykazuje značnou míru destrukce – šupinkování. Stojí za zvážení, zda tento schod nevyměnit za pískovcový. U Kaple V. zcela chybí spodní schod – nutné doplnit, u Kaple VII. chybí levá část spodního schodu – nutno doplnit.

- Vzhledem k náročnosti prostředí a terénu lesního porostu by bylo vhodné po odsolení, zpevnění, sanaci a tmelení, povrch kamenných prvků hydrofobizovat, a to s následnou opakovanou údržbou formou hydrofobizace (2- 4 roky).

FOTODOKUMENTACE
VRSTEV OMÍTEK, NÁTĚRŮ A KAMENNÝCH PRVKŮ
NA VNĚJŠÍM PLÁŠTI SOUBORU 14 KAPLÍ
KŘÍŽOVÉ CESTY

1. Kaple zastavení I. - celkový pohled na vnější plášť kaple se vstupním portálem

2. Kaple zastavení I.

- vstupním portál se schody – stojky z pískovce, segmentový oblouk ve štuku, celkový pohled

3. Kaple zastavení I.

- interiér kaple – poškození statickými trhlinami na levé stěně kaple
- celkový pohled

4. Kaple zastavení I.

- segmentový oblouk portálu provedený ve štukové vrstvě omítky
- poškození horní části šuku oblouku a přední části fasády statickou trhlinou

5. Kaple zastavení I.

- segmentový oblouk portálu provedený ve štukové vrstvě omítky
- poškození horní části šuku oblouku portálu statickou trhlinou, pod vrstvou šuku cihla
- detail

6. Kaple zastavení I.

- vstupní schody do kaple – povrchové znečištění, odskočení spodního schodu s cementovou širokou spárou, mechanická poškození kamene na hranách

7. Kaple zastavení I.

- spodní kamenný schod z opuky – rozrušení, eroze povrchu opuky, mechanické poškození hran schodu, na čele schodnice zdobné pemrlování
- detail

8. Kaple zastavení I. - pravá boční stěna kaple (směrem k silnici)

- novodobá vrstva omítky s nátěry na plášti kaple, pískovcový sokl – na prvním bloku zleva rytý dekor, dole s oblounem, utržení soklu od zdiva v pravém rohu vzadu

9. Kaple zastavení I. - pravá boční stěna kaple (směrem k silnici) – roh vpravo vzadu
- utržení pískovcového obkladu soklu od zdiva a omítky – statické narušení – sedání základu kaple
- detail

10. Kaple zastavení II.
- celkový pohled na vnější plášť kaple se vstupním portálem

11. Kaple zastavení II. - vstupní portál – stojky ve štuku, segmentový oblouk ve štuku

12. Kaple zastavení II.

- prasklý horní schod, poškození hran schodů, druhotné cementové tmely - celkový pohled

13. Kaple zastavení II.

- soklová část s pískovcovým obkladem vpravo u vstupu
 - vymytí nátěru na fasádě – novodobé vrtvy omítky a nátěrů

14. Kaple zastavení II.

- soklová část s pískovcovým obkladem vlevo u vstupu – vysoká úroveň terénu
- odskočený schod od portálu
 - vymytí nátěru na fasádě – novodobé vrtvy omítky a nátěrů

15. Kaple zastavení II. - hrubá struktura portálu – celý portál ve štukovém provedení – detail

16. Kaple zastavení II.

- klenák v segmentovém oblouku portálu - fragmenty okrového nátěru na povrchu - detail

17. Kaple zastavení II. – hrubozrnná struktura povrchu štuky

18. Kaple zastavení III. - celkový pohled na vnější plášť čelní stěny kaple se vstupním portálem

19. Kaple zastavení III. - biologické znečištění na povrchu pískovce schodů a spodních částí stojek

20. Kaple zastavení III. - biologické znečištění mechy a řasami na povrchu schodů

21. Kaple zastavení III.

- levá boční stěna kaple – novodobé vrstvy omítek a nátěrů na plášti kaple
- biologické znečištění mechy a řasami na povrchu pískovcového obkladu

22. Kaple zastavení IV.

- celkový pohled na vnější plášť čelní a pravé boční stěny kaple se vstupním portálem

23. Kaple zastavení IV.

- vstupní portál – stojky z pískovce, horní oblouk ve štuku, s novodobými nátěry – bílá
- spodní schod v jednom celistvém bloku, sokl kaple s fragmenty nátěrů – vrchní nejmladší šedá, starší světle modrá, nejstarší bílá

24. Kaple zastavení IV.

- pravá boční stěna kaple – novodobá vrstva omítky s nátěry – šedá, světle modrá, bílá
- sokl zanesený řasami

25. Kaple zastavení IV. - zadní stěna - novodobá vrstva omítky s nátěry – šedá, světle modrá, bílá

26. Kaple zastavení IV.

- spodní schod v jednom bloku kamene – zkosení hran v rozích, nefunkční spára mezi schody

27. Kaple zastavení V. - celkový pohled na vnější plášť čelní stěny kaple se vstupním portálem

28. Kaple zastavení V. - vstupní portál – stojky pískovcové, oblouk ve štuku, chybí spodní schod

29. Kaple zastavení V.

- vstupní portál kaple – pravá srojka – druhotná mladší vysprávka štukové vrstvy
- rytý dekor v horní části stojky – stejný na soklu u zastavení I. a IX.

30. Kaple zastavení V.

- nefunkční spáry mezi obkladem soklu a levé stojky portálu, vypadané spáry u podezdívky
- eroze povrchu pískovcového obkladu, vlevo výplň spáry na soklu cementovou maltou

31. Kaple zastavení V.

- poškození omítky s nátěry vlevo od vstupního portálu – novodobé vrstvy na fasádě kaple
- poškození spodní části pískovcové stojky portálu, nefunkční spára mezi stojkou a soklem

32. Kaple zastavení V.

- pravá boční stěna – značné zavlhčení stěny s omítkou i pískovcového soklu – silné rozrušení povrchu pískovce soklu – zasolení

33. Kaple zastavení V.

S 1/F V. - sonda na pravé boční stěně fasády kaple – novodobá vrstva štuky (oprava), pod ní světle modrý nátěr, starší bílý nátěr – původní vrstva nátěru

34. Kaple zastavení V.

- pravá boční stěna – značné zavlhčení stěny s omítkou i pískovcového soklu – silné rozrušení povrchu pískovce soklu – zasolení, fragmenty šedého nátěru na povrchu pískovcového obkladu

35. Kaple zastavení V.

- pravá boční stěna a roh čelní stěny – značné poškození povrchu pískovce zasolením a následnou destrukcí, výplň spáry nevhodným materiálem (cement) na povrchu s neprodyšným šedým nátěrem

36. Kaple zastavení V.

- čelní stěna – pískovcový obklad – detail poškození nefunkční spáry, výplň spáry nevhodným materiálem (cement) na povrchu s neprodyšným šedým nátěrem

37. Kaple zastavení VI. - celkový pohled na vnější plášť čelní stěny kaple se vstupním portálem

38. Kaple zastavení VI. - pískovcové stojky, oblouk ve štuku, spodní schod dělený ve dvou blocích

39. Kaple zastavení VI.

- vstupní portál – spodní část, spodní schod dělený ve dvou blocích pískovce, silné biologické napadení mechy a řasami, vlevo destrukce obkladu pískovce

40. Kaple zastavení VI.

- silné biologické napadení pískovcového soklu mechy a řasami, destrukce obkladu pískovce

– vysoká úroveň přiléhajícího terénu

–

41. Kaple zastavení VI.

- fasáda levé boční a čelní stěny kaple – kompletní novodobá vrstva omítky s nátěry v celé ploše, spodní část omítek cca do úrovně 1 m poškozena vlhkostí – celkový pohled

42. Kaple zastavení VI.

- S 2/F VI. - sonda na levé boční stěně kaple – střed stěny - nález vrchní opravy štuky, pod ním šedý nátěr, pod ním bílé nátěry - detail

43. Kaple zastavení VI.

- S 3/F VI. - sonda na levé boční stěně kaple – roh vlevo nahoře - nález vrchní opravy štuky, pod ním šedý nátěr, pod ním bílé nátěry - detail

44. Kaple zastavení VII.

- celkový pohled na vnější plášť čelní stěny kaple VII. se vstupním portálem

45. Kaple zastavení VII. - stojky pískovcové, oblouk ve štuku, chybí levá část spodního schodu

46. Kaple zastavení VII. - poškození hran oblouku portálu – štuk, klenák druhotně opraven

47. Kaple zastavení VII.

- poškození hran horního oblouku portálu - štuk, spodní plocha klenáku druhotně opravena vrstvou omítky – detail, povrch vymytý – dříve patrně horní oblouk portálu opatřen nátěrem -bílá

48. Kaple zastavení VII.

- chybí levá část spodního schodu (původně patrně schod ve dvou blocích), biologické napadení pískovce

49. Kaple zastavení VII.

- pravá boční stěna kaple – silné narušení omítek vztlínající vlhkostí, zasolení a poškození soklové části - napadení mechy a řasami

50. Kaple zastavení VII.

- pravá boční stěna kaple – silné narušení omítek vztlínající vlhkostí, zasolení a poškození soklové části - silné napadení mechy a řasami – detail, obloun v horní části na prvním pískovci zleva

51. Kaple zastavení VII.

- levá boční stěna kaple – silné narušení novodobých omítek vzlínající vlhkostí v celé ploše stěny

52. Kaple zastavení VII.

- nátěry na obkladovém pískovci soklové části – levá boční stěna – šedá, světle modrá, bílá

53. Kaple zastavení VIII.

- celkový pohled na vnější plášť čelní stěny kaple VIII. se vstupním portálem

54. Kaple zastavení VIII.

– značné poškození omítek vlhkostí v interiéru kaple, biologické znečištění řasami

55. Kaple zastavení VIII.

- nefunkční spára u spodního schodu, biologické znečištění řasami a mechy, mechanické poškození hran u horního schodu

56. Kaple zastavení VIII.

- začernání povrchu pískovce prachovými depozity, biologické znečištění řasami a mechy, destruovaný šedý nátěr na soklu kaple

57. Kaple zastavení VIII.

- destrukce pískovcového obkladu vpravo od vstupu do kaple – trhлина vzniklá pravděpodobně vlhkostí a pozdějším sedáním základu – fragmenty nátěrů na povrchu

58. Kaple zastavení VIII.

- destrukce pískovcového obkladu vlevo od vstupu do kaple – fragmenty nátěrů na povrchu, biologické napadení řasami, prachové depozity na povrchu kamene

59. Kaple zastavení VIII.

- značné poškození novodobých omítek vlhkostí – pravá boční stěna, biologické znečištění soklu řasami

60. Kaple zastavení VIII.

- destrukce povrchu pískovce u soklu, biologické znečištění soklu řasami, fragmenty nátěru

61. Kaple zastavení VIII.

- zadní stěna kaple - vysoká úroveň terénu, rozsáhlé poškození omítek vzlínající vlhkostí – novodobé omítky s nátěry

62. Kaple zastavení VIII.

- levá boční stěna kaple – destrukce povrchu obkladového pískovce, nefunkční spáry, vysoká úroveň terénu, trvalé zavlhčení – růst mechů a řas i ve spodní části omítky nad soklem

63. Kaple zastavení VIII.

- levá boční stěna kaple – destrukce povrchu obkladového pískovce, trvalé zavlhčení – růst mechů a řas i ve spodní části omítky nad soklem - detail

64. Kaple zastavení VIII.

- hloubková destrukce hmoty kamene – pískovce, fragmenty nátěrů – detail

65. Kaple zastavení IX.

- celkový pohled na vnější plášť čelní stěny kaple se vstupním portálem

66. Kaple zastavení IX.

- vstupní portál – prasklý horní schod, u spodního schodu nefunkční spára

67. Kaple zastavení IX.

- vstupní portál – prasklá horní část oblouku ve štuku, spodní plocha klenáku opravena novou vysprávkou omítky

68. Kaple zastavení IX.

- vstupní portál – horní část oblouku ve štuku – nález fragmentů nátěru v okru

69. Kaple zastavení IX.

- pravá boční stěna – omítky poškozené vlhkostí do úrovně 1m
- sokl zanesený řasami, nefunkční spáry pískovcového obkladu soklu

70. Kaple zastavení IX.

- pravá boční stěna – omítky poškozené vlhkostí do úrovně 1m
- sokl zanesený řasami a mechy, destrukce pískovce vlivem zasolení

71. Kaple zastavení IX.

- levá boční stěna - sokl zanesený řasami, nefunkční spáry pískovcového obkladu soklu
- rytý dekor na první desce pískovce zprava, fragmenty šedého nátěru na čelní stěně soklu

72. Kaple zastavení IX.

- rytý dekor na první desce pískovce zprava – detail

73. Kaple zastavení X. a zastavení XI.
- celkový pohled na kaple na Andrlově Chlumu

74. Kaple zastavení X.- vstupní portál se schody – stojky pískovec, oblouk ve štuku

75. Kaple zastavení X.

- vstupní portál se schody – oblouk portálu ve štuku – fragmenty okrového nátěru

76. Kaple zastavení X.

– vstupní portál – zkosená hrana spodního schodu – zařazení povrchu pískovce

77. Kaple zastavení X.

- vstupní portál – levá stojka – trhlina ve hmotě pískovce, zařazení povrchu pískovce

78. Kaple zastavení X.

- pravá boční stěna – poškození omítek s nátěry do výše cca 1 m
- zařazení povrchu pískovce, na čelní stěně trhlina v obkladové desce pískovce

79. Kaple zastavení X.

- levá boční stěna – poškození omítek s nátěry do výše cca 2 m
- zařasení povrchu pískovce, destrukce povrchu pískovce, fragmenty šedého nátěru na soklu

80. Kaple zastavení X.

- levá boční stěna – poškození omítek s nátěry do výše cca 2 m – destrukce akrylátového nátěru
- zařasení povrchu pískovce, destrukce povrchu pískovce, fragmenty šedého nátěru na soklu

81. Kaple zastavení X.

- levá boční stěna - roh u zadní stěny – hloubkové poškození omítek s nátěry, novodobě provedená
asfaltová izolace zdiva nad soklem

82. Kaple zastavení XI. a zastavení XII.

- celkový pohled na kaple na Andrlově Chlumu

83. Kaple zastavení XI.

- vstupní portál – poškození hran schodů portálu, stojky pískovcové, obloukve štuku

84. Kaple zastavení XI. - horní oblouk portálu – prasklina ve štuku

85. Kaple zastavení XI.

- pravá boční stěna – zavlhčení omítek po úroveň okna, destrukce omítky ve hmotě

86. Kaple zastavení XI.

- pravá boční stěna – roh s čelní stěnou – zavlhčení omítek po úroveň okna, destrukce omítky ve hmotě, destrukce pískovce ve hmotě – fragmenty šedého nátěru na soklu

87. Kaple zastavení XI. - levá boční stěna – zavlhčení omítek po úroveň okna

88. Kaple zastavení XI. - pravá stěna – obklad soklu – pohledové zpracování povrchu pískovce

89. Kaple zastavení XI.

- zadní stěna kaple – zavlhčení novodobých omítek s nátěry do výše cca 1 m
- pískovcový obklad soklu – pohledové zpracování povrchu pískovce, fragmenty bílého nátěru

90. Kaple zastavení XII.

- celkový pohled na čelní stěnu kaple se vstupním portálem – novodobá vrstva omítky s bílým nátěrem

91. Kaple zastavení XII.

- novodobá malba (na plechu ?) z 20. st. v nice štítu na čelní stěně kaple

92. Kaple zastavení XII.

- spodní část čelní stěny kaple – rozestoupené pískovcové schody – celkový pohled

93. Kaple zastavení XII. - vstupní portál – stojky pískovcové, oblouk ve štuku

94. Kaple zastavení XII.

- horní oblouk portálu ve štuku s fragmenty nátěrů – detail

95. Kaple zastavení XII.

- horní oblouk portálu ve štuku s fragmenty nátěrů – šedá, světle modrá, bílá – detail

96. Kaple zastavení XII.

– vstupní pískovcové schody, horní schod prasklý, poškození hran pískovce, rozšířená spára mezi schody

–

97. Kaple zastavení XII.

- levá boční stěna – poškození omítek nad soklem, zařazení soklové části kaple

98. Kaple zastavení XII.

– levá boční stěna – poškození omítek nad soklem, zařazení soklové části kaple, novodobé přespárování pískovcových bloků cementovou hmotou

99. Kaple zastavení XII. - pravá boční stěna – destrukce akrylátového nátěru v celé ploše stěny

100. Kaple zastavení XII. - zadní stěna kaple se štukaturou piktogramu „IHS“

101. Kaple zastavení XII.

- zadní stěna kaple se štukaturou piktogramu „IHS“- detail , zanesení profilací paprsků množstvím nátěrů

102. Kaple zastavení XII.

- S4 /F XII. - sonda v ploše pilastru vlevo na čelní stěně, vrstvy šedého nátěru, světle modrá, bílé nátěry - detail

103. Kaple zastavení XII.

- S5 /F XII. - sonda v ploše pilastru vpravo v ploše čelní stěně, vrstvy šedého nátěru, světle modrá, bílé nátěry (původní) - detail

104. Kaple zastavení XII.

- S6 /F XII. - sonda na boční pravé stěně – v ploše – novodobé bílé nátěry - detail

105. Kaple zastavení XIII.

- celkový pohled na čelní stěnu kaple se vstupním portálem – poškození nátěrů vlhkostí – novodobé bílé nátěry – akrylát

106. Kaple zastavení XIII.

- novodobá malba P. Marie (na plechu) z 20. st. v nice ve štítě kaple

107. Kaple zastavení XIII. - vstupní portál kaple – pískovcové stojky, oblouk ve štuku

108. Kaple zastavení XIII. - vstupní portál – oblouk ve štuku – dodatečná oprava okrajové profilace oblouku

109. Kaple zastavení XIII. - vstupní portál kaple – oblouk ve štuku – dodatečná oprava okrajové profilace oblouku, fragmenty okrového nátěru – detail

110. Kaple zastavení XIII.

- vstupní portál kaple – pouze jeden vstupní pískovcový schod , znečištění prachovými depozity

111. Kaple zastavení XIII.

- vstupní portál kaple – znečištění prachovými depozity, zařasení povrchu pískovce, destrukce povrchu kamene s fragmenty nátěrů

112. Kaple zastavení XIII.

- boční levá stěna kaple – zavlhčení nátěrů a omítky vzlínající vlhkostí do výše cca 2 m

113. Kaple zastavení XIII. - zadní stěna kaple s piktogramem „MARIA“

114. Kaple zastavení XIII. - levá boční stěna - sonda S 7/ F XIII. v ploše stěny - bílé nátěry, šedá, světle modrá, bílé spodní nátěry - detail

115. Kaple zastavení XIII.

- levá boční stěna - sonda S 8/ F XIII. v ploše stěny - bílé nátěry, bílé spodní nátěry
- detail

116. Kaple zastavení XIII.

- pravá boční stěna - sonda S 9/ F XIII. v ploše stěny - bílé nátěry - novodobé, šedá, bílé spodní nátěry - detail

117. Kaple zastavení XIV.

- celkový pohled na čelní stěnu kaple se vstupním portálem - novodobé bílé nátěry – akrylát
- novodobá malba Krista (na plechu ?) v nise ve štítě kaple

118. Kaple zastavení XIV.

- vstupní pískovcové schody do kaple – horní schod prasklý, zanesení biologickými nečistotami – řasy, odskočení spodního schodu

119. Kaple zastavení XIV.

- horní oblouk portálu ve štuku – fragmenty horního okrového nátěru, pod ním šedá – detail

120. Kaple zastavení XIV.

- S 10/F XIV- detail okrového nátěru pod vrchním novodobým štukem, pod ním šedá a světle modrá – sonda v ploše stěny nalevo od vstupních dveří

121. Kaple zastavení XIV.

- pravá boční stěna kaple – zavlhčení soklu trvalou vlhkostí, zařazení plochy pískovce

122. Kaple zastavení XIV.

- levá boční stěna a zadní stěna kaple – zařazení plochy pískovce na soklu, vzlínající vlhkost v omítkách nad soklem – celkový pohled

123. Kaple zastavení XIV.

- zadní stěna kaple – zařazení plochy pískovce na soklu, vztlínající vlhkost v omítkách nad soklem